

Motion till riksdagen

1989/90:Jo222

av Gunhild Bolander (c)

Det gotländska lantbruket, m.m.

Inom det gotländska näringslivet utgör jordbruket en av huvudnäringarna. Drygt 15 % av den yrkesverksamma befolkningen är direkt sysselsatta i näringen. Därtill kommer sedan alla de som indirekt – främst genom anställning i förädlingsindustrin – är beroende av livsmedelsproduktionen.

Den statliga utredningsapparaten har under 1989 varit synnerligen effektiv och presterat ett antal förslag vad gäller förändringar inom bl a skatteområdet, regionalpolitiken och jordbrukspolitiken. Dessa förändringar leder inom samtliga politikområden till en försämrad situation för den gotländska befolkningen och har skapat en oro för vilken framtid som väntar denna särpräglade del av vårt land.

Såväl livsmedelspolitiska som regionalpolitiska utredningar har helt förbiset de speciella förhållanden som gäller på Gotland och som vid atskilliga tillfällen påpekats av länsmyndigheter och kommun. Livsmedelsutredningen saknar helt en konsekvensanalys för respektive län. Det visar att man tagit mycket lätt på eller helt nonchalerat effekterna av utredningsförslaget såväl för livsmedelsförsörjningen i landet som för olika regioner och slutligen för enskilda människor.

Trots att gotlänningarna har den lägsta medelinkomsten i landet och den procentuellt största andelen sysselsatta i den bantnings- eller nedläggningshotade lantbruksnäringen föreslår den regionalpolitiska utredningen att Gotland fortsättningsvis inte skall utgöra någon form av stömdområde.

Om den parlamentariska arbetsgruppens förslag "En ny livsmedelspolitik" skulle bli verklighet så kommer detta att få förödande verkan för Gotland. Förutsättningarna att exempelvis producera mjölkprodukter under rimliga ekonomiska villkor kommer helt att försvinna. Övrig produktion på animalie- och vegetabiliesidan utsätts för sådana lönsamhetsförändringar att följderna blir en drastiskt sjunkande produktion. En halvering av avräkningspriserna när det gäller färringen kommer exempelvis att innebära en total utslagning av denna för Gotland och för det öppna landskapet så viktiga näring.

För att undvika besvärande sociala effekter med anledning av en neddragning av jordbruksproduktionen hänvisar utredningen till annat arbete i närmaste tätort. Friställda lantbrukare på Gotland skall tydligen pendla till Visby för att få arbete. Dock lär denna möjlighet knappast uppstå eftersom en produktionsneddragning med ca en tredjedel kommer att innebära mot-

svarande bortfall av sysselsättningstillfällen inom livsmedelsindustrin i Visby. För övrigt omfattar den idag ca 1/3 av den totala sysselsättningen inom industrin på Gotland.

Mot. 1989/90
Jo222

Den hårdföra behandling lantbruksnäringen fått utstå under senare tid med hot om ytterligare prispress innebär att vårt land nu är på väg att förlora en ny generation bönder med stark känsla för att slå vakt om produktionsresurserna. Lantbruksskolorna landet över tvingas ställa in kurser i brist på elever och en av de hårdast drabbade är Lövsta lantbruksskola på Gotland.

Riksrevisionsverket har i en utredning om lantbruksnäringens lönsamhet visat på en svår lönsamhetskris och pekat på behovet av en 40 %-ig ökning av avräkningspriserna. Lantbrukarna förväntar sig därför att jordbrukspolitiska åtgärder sätts in som förbättrar deras sociala och ekonomiska situation.

För att återskapa optimism och framtidstro i lantbrukarleden och hos anställda inom livsmedelssektorn måste därför den livsmedelspolitiska arbetsgruppens förslag på det bestämdaste avvisas. Avvecklingen av svensk jordbruksproduktion leder enbart till en försämrad trygghet då det gäller livsmedelsförsörjningen och till ett beroende av en import som till stor del produceras utan svenska krav på djurmiljö, regler för bekämpningsmedel, antibiotika m.m.

Utvecklingen i vår omvärld med bl.a. livsmedelsbrist och förstörda jordar i Östeuropa kräver att regeringen besinnar sitt ansvar och nu medverkar till att landets produktionsresurser inom livsmedelsförsörjningen bevaras.

Socketproduktionens betydelse

Socketbetsodlingen och socketframställningen vid Roma socketbruk har mycket stor betydelse för sysselsättningen på Gotland. Detta har Statens Industriverk slagit fast i SIND pm 1985:6 Avstamp Gotland, där man betonade att jordbruket på Gotland bör garanteras utrymme för en fortsatt och minst oförändrad produktion av animalier och socket. Också i den parlamentariska arbetsgruppens förslag "En ny livsmedelspolitik" poängteras att "regionalpolitiska överväganden är framförallt på Gotland av betydelse".

Roma socketbruk har drygt hundratalet heltidsanställda och 50-60 personer i säsongarbete under de tre månader som bruket är i drift. Det ger också arbete motsvarande 155 årsanställda i övrigt näringsliv såsom underleverantörer, entreprenörer och åkare. Till övriga spin off effekter hör de lastbilsfrakter som varje dag går med färjetrafiken i ett antal av 4-12 långtradare, vilket möjliggör för fraktföretagen att ha last i båda färdriktningarna.

Socketbetsodlingen har utomordentligt stor betydelse för ca 800 lantbrukares sysselsättning och inkomst. 4 200 hektar av den bättre åkerarealen används för odlingen. Betkampanjen 1989 gav en av de mest lyckade säsongresultaten både kvalitativt och kvantitativt.

För att de anställda vid bruket ska kunna känna trygghet i anställningen och för att odlarna ska våga satsa på en rationell och modern maskininvestering måste de nuvarande avtalsperioderna förlängas till att omfatta 10-årsperioder i varje steg.

För att utnyttja Roma socketbruks kapacitet och därmed minska den företagekonomiska belastningen som en inte fullt utnyttjad kapacitet utgör är

det nödvändigt att låta odlarna på Gotland slippa kvotering av arealen eftersom detta medverkar till att begränsa utvecklingsmöjligheterna. En sockerbetsareal upp till ca 5 000 hektar skulle möjliggöra en bättre ekonomi för Romabruket. Detta skulle medverka till en långsiktig planering för odlarna, till ett livskraftigt sockerbruk på ön och en fortsatt möjlighet till utkomst för ett stort antal lantbrukare i ett län där alternativa sysselsättningar är mycket begränsade i förhållande till övriga län där det förekommer sockerbetsodling. Ur regionalpolitisk synpunkt så är en satsning på Romabruket väl använda statliga medel.

Länsstyrelsen på Gotland anser att sockerbetsodling är en mycket viktig del i jordbruket och att det krävs mycket starka ekonomiska och andra skäl för att minska odlingen. Sockerbetsodlingen och sockerindustrin på Gotland har sådan regionalpolitisk betydelse i jämförelse med övriga berörda regioner att en eventuell nedläggning av Romabruket inte kan diskuteras. Denna uppfattning står en total politisk enighet bakom.

Taxeringen av jordbruksfastigheter

Med anledning av den osäkerhet som idag råder inför föreslagna förändringar på jordbrukspolitikens område bör den allmänna taxeringen av jordbruksfastigheter, som skall ske 1992, skjutas upp.

Priserna på jordbruksfastigheterna kan komma att förändras och att nu sätta ett taxeringsvärde som ska ligga till grund för en beskattning om några år kan innebära att värdena då är inaktuella men dessvärre inte möjliga att rätta till. Förslagsvis kan 1995 års marknadsvärden ligga till grund för taxeringen, som då skulle kunna fastställas 1996. Därmed skulle viss erfarenhet vunnits av en eventuellt förändrad jordbrukspolitik och risken för felaktigheter i taxeringen vara mindre.

Hemställan

Med hänvisning till vad som i motionen anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kanna vad i motionen anförts om en konsekvensanalys för varje län inför en eventuell förändrad jordbrukspolitik.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kanna vad i motionen anförts om betydelsen av fortsatt sockerproduktion på Gotland.

[att riksdagen beslutar att uppskjuta fastighetstaxeringen av jordbruksfastigheter till 1996.¹]

Stockholm den 24 januari 1990

Gunhild Bolander (c)

¹ 1989/90:Sk820